

PARTIKLAR

– osynliga men farliga

Partiklar finns överallt, både inomhus och utomhus. De flesta är så små att de är omöjliga att se. Oftast tänker vi bara på de stora partiklarna, eftersom de smutsar ner på ett sätt som vi ser. Men de små partiklarna är farligare för hälsan. När vi andas in dem hamnar de längst ner i lungorna. Det finns mer partiklar inne i stora städer än på landet. Det beror på att det är mycket trafik och luften står nästan still mellan husen. Då rörs partiklarna från trafiken upp om och om igen.¹

OLIKA TYPER AV PARTIKLAR

Man brukar dela in partiklarna i stora och inandningsbara. Till stora partiklarna räknas bland annat pollen och andra saker som vinden lyfter upp ur jorden.

Inandningsbara partiklar delas in i grova, fina och ultrafina. Exempel på grova partiklar är gatudamm. Bilarnas avgaser brukar räknas till fina partiklar. Om du bor inne i en storstad och har fönstret öppet kan det till exempel bildas ett svart lager av partiklar på fönsterbrädan. Det består av partiklar från avgaserna som bilarna utanför släpper ut. Tobaksrök brukar räknas till de allra minsta ultrafina partiklarna.

HUR PÅVERKAR PARTIKLARNA VÅR HÄLSA?

De fina och ultrafina partiklarna är mest skadliga för människan. Om du andas in stora partiklar fastnar de i halsen och du hostar upp dem igen. Mindre partiklar fastnar inte, utan följer med ner i lungorna. I värsta fall kan cancer utvecklas. Partiklarna kan också lösas upp inne i kroppen. De farliga ämnena sprids då med blodet. Det fungerar ungefär som en brustablett. Läger du den i ett glas vatten löses den upp. Allt fler sjukdomar kan kopplas till luftföroreningar. Det visar en internationell studie.²

År 2006 dog 440 personer i trafikolyckor. 1800 beräknas ha dött på grund av avgasutsläppen från trafiken.

HUR SER DET UT I GÖTEBORG?

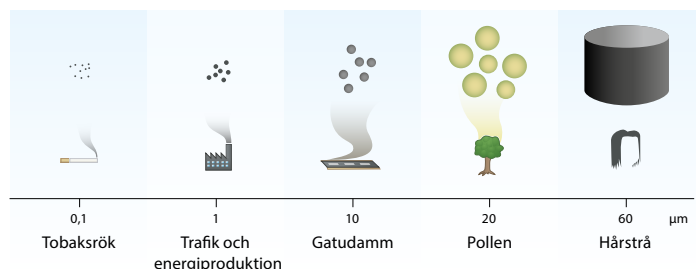
Det som påverkar luften mest i Göteborg är vägdammet. Det rörs upp av dubbdäcken på våren. Därför är det extra dammigt på våren, innan gatorna har blivit sopade. När snön försvinner river bilarna upp vägbeläggningen och maler sönder den.

Det finns i dag elva stationer som mäter luften i Göteborg. Några av mätstationerna är fasta och andra är mobila. Man kan följa dessa mätningar varje dag på Göteborgs stads hemsida under fliken Miljö.

HUR KAN VI MINSKA ANTALET PARTIKLAR SOM KOMMER FRÅN TRAFIKEN?

Det finns många saker vi kan göra för att det ska bli färre partiklar i luften. Till exempel genom att använda dubbdäck så lite som möjligt och minska hastigheten. Vi kan också städa gatorna oftare och förbättra asfalten på vägarna.

Alla som vill kan göra skillnad genom att ta cykeln eller åka kollektivt och lämna bilen hemma. Företag kan exempelvis ha video- eller telefonkonferens i stället för en vanlig konferens och samordna sina godstransporter.

Partiklar mäts i enheten mikrometer (µm), det är lika med en tusendels millimeter.

¹ Naturvårdsverket, som är en svensk statlig myndighet. <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Klimat-och-luft/Luftforeningar/Partiklar/>

² SMHI, som är en expertmyndighet under Miljö- och Energidepartementet. <http://www.smhi.se/reflab/om-luftforeningar/luftforeningar/partiklar-119671>

Läkartidningen. <http://www.lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Klinisk-oversikt/2014/04/Allt-fler-sjukdomar-kan-kopplas-till-luftforeningar/>